

POJĘCIE, ISTOTA I WYZNACZNIKI BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

LITERATURA PODSTAWOWA

1. **Biała księga bezpieczeństwa narodowego RP, BBN, Warszawa 2013.**
2. **Groszek Z., Gotowość państwa do obrony i ochrony, Difin, Warszawa 2016.**
3. **Kitler W. Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie, uwarunkowania, system, AON, Warszawa 2011.**
4. **Panek B., Problemy Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa, Wyd. Fundacja Pro Pomerania, Gdańsk 2011.**
5. **Panek B., Polityka bezpieczeństwa Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO), Wyd. Fundacja Pro Pomerania, Słupsk 2012.**
6. **Pawłowski J. (red.), Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa), ASzW, Warszawa 2017.**
7. **Wróblewski R., Zarządzanie kryzysowe jako element zarządzania bezpieczeństwem narodowym, UP-H, Siedlce 2013.**
8. **Dokumenty normatywne: Konstytucja RP, Strategie bezpieczeństwa narodowego RP z 2007 i 2014, Strategia rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego 2022, - 2013, Strategia obronności RP - 2009, Koncepcja obronna RP 2017, Ustawy: o powszechnym obowiązku obrony RP z 1967 r. z późn. zm.; o zarządzaniu kryzysowym z 2007 z późn. zm., o stanach nadzwyczajnych, rozporządzenia, itp.**

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

1. **Jakubczak R., Skrabacz A., Gąsiorek K., (red.), Obrona Narodowa w tworzeniu bezpieczeństwa Polski. Podręcznik dla studentek i studentów, Warszawa 2008.**
2. **Kuźniar R. i inni, Bezpieczeństwo międzynarodowe, Scholar, Warszawa 2012.**
3. **Sójka W., Kołodziejczak M., (red.), Zagrożenia bezpieczeństwa narodowego RP w XXI wieku. Pojęcie, zakres i kwalifikacja, AON, Warszawa 2016.**
4. **Wiśniewski B., System bezpieczeństwa państwa. Konteksty teoretyczne i praktyczne, Wyd. WSzP, Szczytno 2013.**
5. **Wróblewski R., Wprowadzenie do nauk o bezpieczeństwie, UP-H, Siedlce 2017.**
6. **Słowniki z zakresu bezpieczeństwa narodowego, AON, 2002 i 2008.**

INNE MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

1. Artykuły w prasie wojskowej:

- „Polska Zbrojna”;
- „Przegląd Sił Zbrojnych”;
- „Kwartalnik Bellona”.

2. „Zeszyty Naukowe” SAN, AON, AMW.

3. Portale internetowe MON, BBN, NATO, UE.

4. Prezentacje z wykładów i publikacje na www.zgroszek.pl

BEZPIECZEŃSTWO

**Wartość, o którą zabiegać należy
w sposób ciągły;**

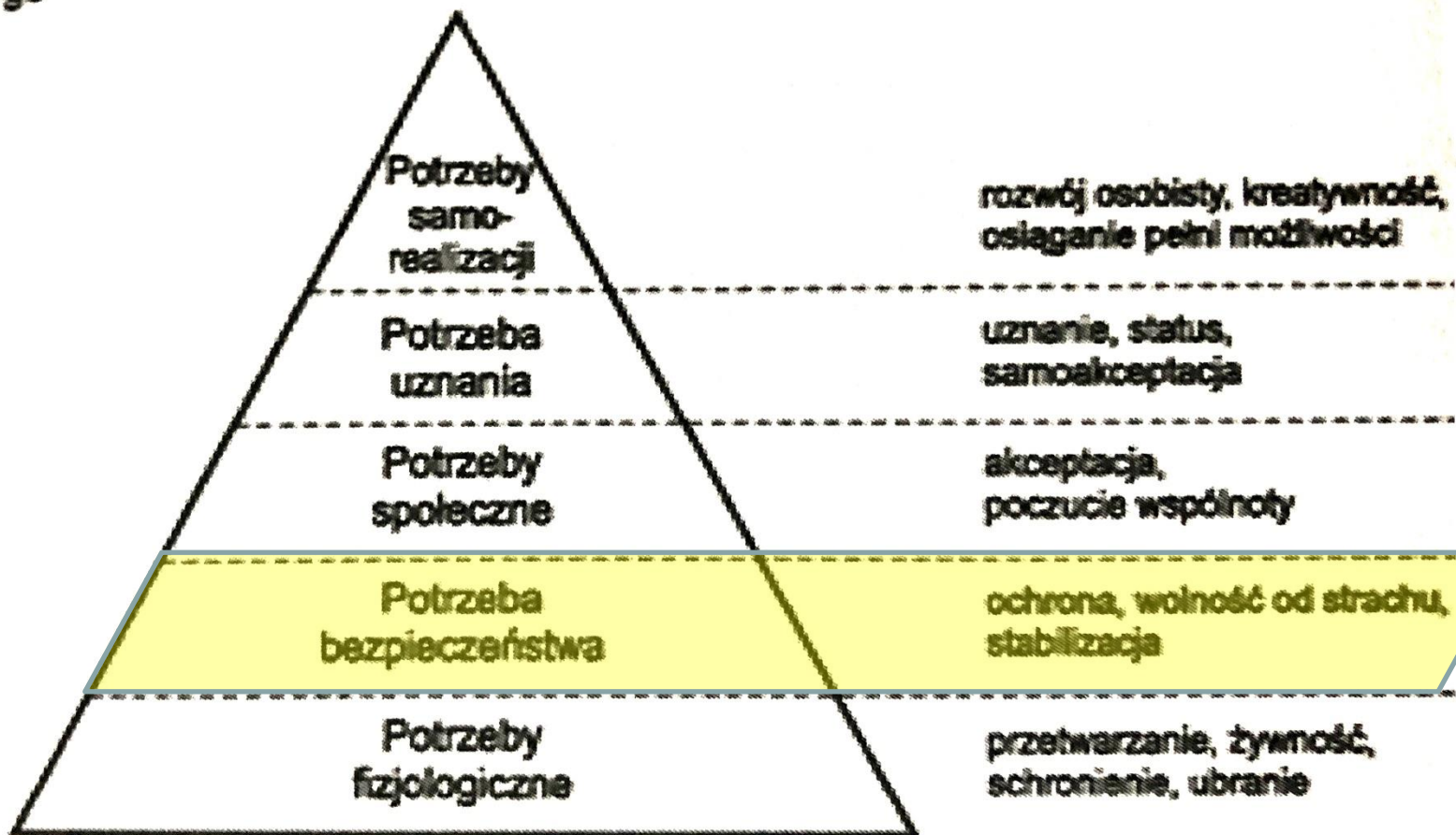
**Nie zdajemy sobie sprawy
z tego czym ono jest tak długo, dopóki nie
dotknie nas bezpośrednio jakaś forma
zagrożenia !!!**

PIRAMIDA POTRZEB A.H. MASLOVA

Potrzeby wyższego
rzędu

Potrzeby
podstawowe

DEFINICJE BEZPIECZEŃSTWA

STAN „BEZ PIECZY”, OD ŁACIŃSKIEGO „SINE CURA = SECURITAS”

STAN PEWNOŚCI, SPOKOJU, ZABEZPIECZENIA ORAZ JEGO
POCZUCIA, CO OZNACZA BRAK ZAGROŻENIA I OCHRONĘ PRZED
NIEBEZPIECZEŃSTWAMI (*współczesne definicje leksykalne*)

JEST IDENTYCZNE Z PEWNOŚCIĄ I OZNACZA BRAK ZAGROŻENIA
FIZYCZNEGO I OCHRONĘ PRZED NIM (*Słownik nauk społecznych
UNESCO*)

ZASPOKOJENIE TAKICH POTRZEB JAK: ISTNIENIE, PRZETRWANIE,
CAŁOŚĆ, TOŻSAMOŚĆ (IDENTYCZNOŚĆ), NIEZALEŻNOŚĆ, SPOKÓJ,
POSIADANIE I PEWNOŚĆ ROZWOJU (*definiowane w naukach społecznych*)

DEFINICJE BEZPIECZEŃSTWA

Najczęściej bezpieczeństwo definiuje się zarówno jako **stan** (osiągnięte poczucie bezpieczeństwa danego podmiotu), jak i **proces** (zapewnianie poczucia bezpieczeństwa podmiotu).

Bardziej praktyczne jest podejście drugie, odzwierciedlające naturalny, dynamiczny charakter zjawiska bezpieczeństwa.

W tym ujęciu bezpieczeństwo danego podmiotu to ta dziedzina jego aktywności, której treścią jest **zapewnianie możliwości przetrwania (egzystencji) i swobody realizacji własnych interesów w niebezpiecznym środowisku**, w szczególności poprzez wykorzystywanie szans (okoliczności sprzyjających), stawianie czoła wyzwaniom, redukowanie ryzyka oraz przeciwdziałanie (zapobieganie i przeciwstawianie się) wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla podmiotu i jego interesów.

DEFINICJE BEZPIECZEŃSTWA

To teoria i praktyka **zapewniania możliwości przetrwania (egzystencji) i realizacji własnych interesów przez dany podmiot**, w szczególności poprzez wykorzystywanie szans (okoliczności sprzyjających), podejmowanie wyzwań, redukcja ryzyk oraz przeciwdziałanie (zapobieganie i przeciwstawianie się) wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla podmiotu i jego interesów.

Współczesne bezpieczeństwo **ma charakter zintegrowany** (kompleksowy, wielowymiarowy), w którym – w zależności od przyjętego kryterium – można wyróżnić różne jego rodzaje, dziedziny, sektory, działy i obszary.

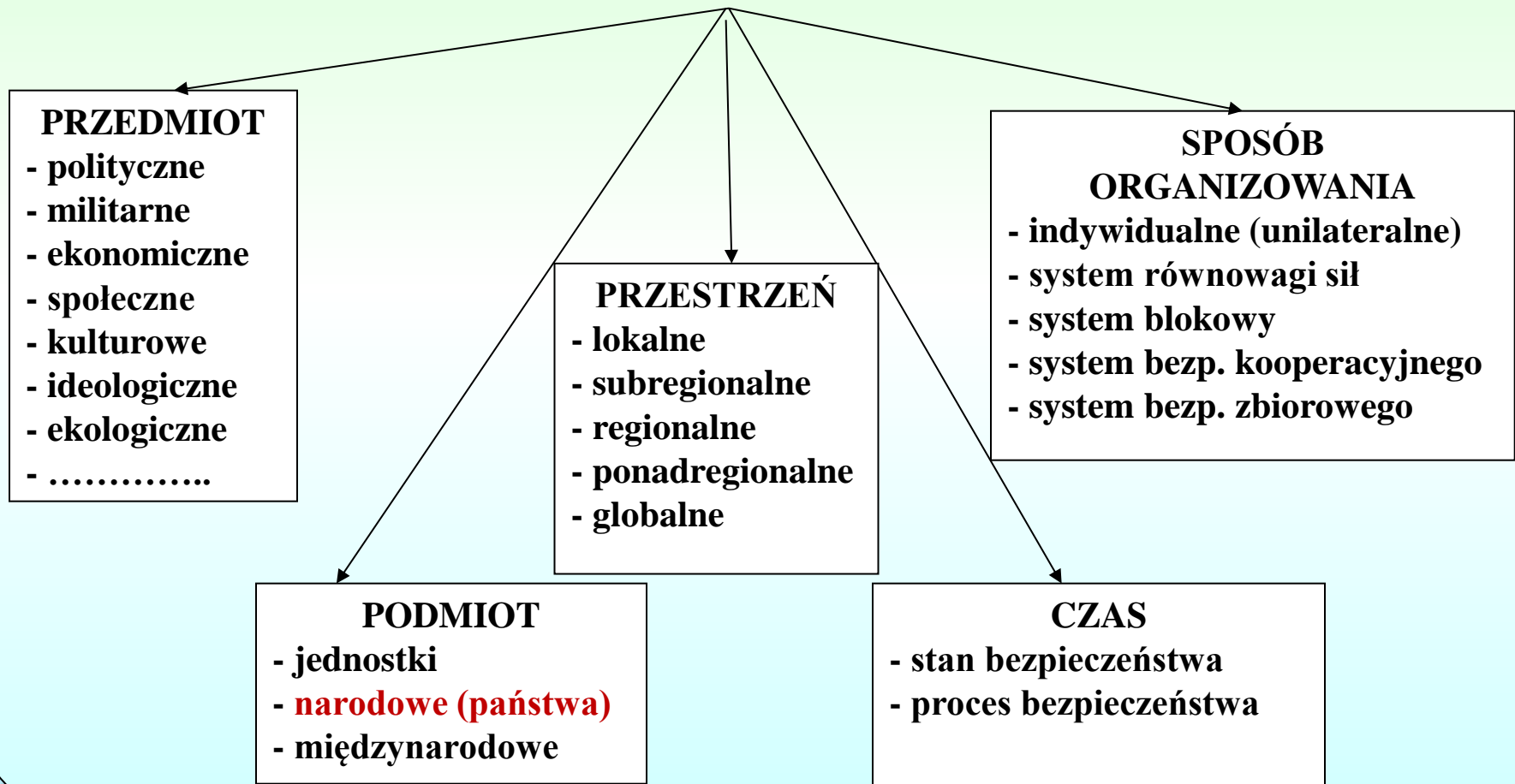
W zależności od rodzaju **podmiotu** można wyróżnić bezpieczeństwo indywidualne (personalne), grupowe, narodowe (w tym państwowe i terytorialne: wojewódzkie, powiatowe, gminne), międzynarodowe (regionalne i globalne), w tym międzypaństwowe (sojusznicze, koalicyjne) i transnarodowe.

W zależności od **przedmiotu** (treści) bezpieczeństwa możemy w zasadzie wyróżnić tyle jego rodzajów, dziedzin, sektorów, działów, obszarów itd., ile jest możliwych sfer aktywności danego podmiotu (w każdej sferze aktywności występują jakieś elementy bezpieczeństwa)

Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

TYPOLOGIA BEZPIECZEŃSTWA

kryterium podziału

MODEL OBJAŚNIANIA BEZPIECZEŃSTWA

STAN BRAKU BEZPIECZEŃSTWA JEST WÓWCZAS, KIEDY WYSTĘPUJE DUŻE RZECZYWISTE ZAGROŻENIE, A POSTRZEGANIE TEGO ZAGROŻENIA JEST PRAWIDŁOWE (ADEKWATNE).

STAN OBSESJI WYSTĘPUJE WTEDY, GDY NIEZNACZNE ZAGROŻENIE JEST POSTRZEGANE JAKO DUŻE.

STAN FAŁSZYWEGO BEZPIECZEŃSTWA NA MIEJSCE WÓWCZAS, GDY ZAGROŻENIE JEST POWAŻNE, A POSTRZEGANE BYWA JAKO NIEWIELKIE.

STAN BEZPIECZEŃSTWA JEST WTEDY, GDY ZAGROŻENIE JEST NIEZNACZNE, A JEGO POSTRZEGANIE PRAWIDŁOWE.

BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE

ZDOLNOŚĆ NARODU DO OCHRONY JEGO WEWNĘTRZNYCH WARTOŚCI PRZED ZAGROŻENIAMI ZEWNĘTRZNYMI.

ZABEZPIECZENIE NARODU PRZED GROŹBĄ PODBOJU PRZEZ ZEWNĘTRZNĄ POTĘGĘ (*Encyklopedia Britannica*).

UKŁAD OKOLICZNOŚCI, KTÓRY SPRAWIA, ŻE PAŃSTWO NIE BĘDZIE PRZEDMIOTEM ŻADNEGO ATAKU, A PRZYNAJMNIEJ, ŻE ATAK SKIEROWANY PRZECIWKO NIEMU NIE BĘDZIE MIAŁ ŻADNYCH SZANS POWODZENIA (*Dictionnaire Diplomatique*).

POCZUCIE PEWNOŚCI PAŃSTWA W ŚRODOWISKU MIĘDZYNARODOWYM, BRAK JEGO ZAGROŻENIA ORAZ OCHRONA PRZED ZAGROŻENIEM (*R. Zięba „Leksykon pokoju”*).

BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE

STAN, W KTÓRYM PAŃSTWA UZNAJĄ BRAK WYSTĘPOWANIA GROŹBY ATAKU MILITARNEGO, PRESJI POLITYCZNEJ CZY NACISKU GOSPODARCZEGO, UNIEMOŻLIWIAJĄCYCH ICH ROZWÓJ (*Study on Concepts ... ONZ*).

JEST NIE TYLKO OCHRONĄ NASZEGO NARODU I TERYTORIUM PRZED FIZYCZNĄ NAPAŚCIĄ, LECZ RÓWNIEŻ OCHRONĄ - ZA POMOCĄ RÓŻNYCH ŚRODKÓW - ŻYWOTNYCH INTERESÓW EKONOMICZNYCH I POLITYCZNYCH, KTÓRYCH UTRATA ZAGROZIŁABY ŻYWOTNOŚCI I PODSTAWOWYM WARTOŚCIOM PAŃSTWA (*M.D. Taylor*).

BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE

STAN, A GŁÓWNIIE PROCES, OBEJMUJĄCY RÓŻNORODNE ZABIEGI (DZIAŁANIA) W DZIEDZINIE STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH I WEWNĘTRZNYCH ORAZ DZIAŁANIA OCHRONNE I OBRONNE, MAJĄCE NA CELU STWORZENIE BEZPIECZNYCH WARUNKÓW BYTU I ROZWOJU PAŃSTWA, W TYM SPOŁECZEŃSTWA.

Bezpieczeństwo narodowe

tworzenie
bezpiecznych
warunków
realizacji celów
narodowych

przeciwstawianie
się wyzwaniom
i zagrożeniom
bezpieczeństwa
narodowego

BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE

TO NAJWAŻNIEJSZA **WARTOŚĆ, POTRZEBA** NARODOWA, PRIORYTETOWY CEL DZIAŁALNOŚCI PAŃSTWA, JEDNOSTEK I GRUP SPOŁECZNYCH, JEDNOCZEŚNIE **PROCES OBEJMUJĄCY RÓŻNORODNE ŚRODKI - DZIAŁANIA** (M.IN.: DYPLOMATYCZNE, EKONOMICZNE, MILITARNE, KULTUROWE, SPECJALNE, NORMATYWNE, NAUKOWO-TECHNICZNE I SPOŁECZNE) W DZIEDZINIE STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH I WEWNĘTRZNYCH, **GWARANTUJĄCE TRWAŁY BYT I ROZWÓJ**, W TYM **DZIAŁANIA OCHRONNE I OBRONNE** MAJĄCE NA CELU STWORZENIE SPRZYJAJĄCYCH I BEZPIECZNYCH WARUNKÓW BYTU I ROZWOJU NARODOWEGO (PAŃSTWA), A W TYM OCHRONĘ I OBRONĘ PAŃSTWA JAKO INSTYTUCJI POLITYCZNEJ ORAZ OCHRONĘ JEDNOSTEK I CAŁEGO SPOŁECZEŃSTWA, ICH DÓBR I ŚRODOWISKA NATURALNEGO **PRZED ZAGROŻENIAMI**, KTÓRE W ZNACZĄCY SPOSÓB OGRANICZAJĄ JEGO FUNKCJONOWANIE LUB GODZĄ W WARTOŚCI PODLEGAJĄCE SZCZEGÓLNEJ OCHRONIE.

W. Kitler, Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie ..., AON, Warszawa 2011.

BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE (BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA) – TO TAKI RODZAJ BEZPIECZEŃSTWA, KTÓREGO PODMIOTEM JEST NARÓD ZORGANIZOWANY W PAŃSTWO.

W RAMACH ZINTEGROWANEGO BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO POLSKI (BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA) MOŻNA WYRÓŻNIĆ DWA JEGO KONSTYTUCYJNE OBSZARY:

- **BEZPIECZEŃSTWO ZEWNĘTRZNE;**
- **BEZPIECZEŃSTWO WEWNĘTRZNE,**

ORAZ CZTERY PODSTAWOWE DZIEDZINY:

- **OBRONNOŚĆ (OBRONA NARODOWA, CZYLI BEZPIECZEŃSTWO MILITARNE),**
- **OCHRONA (BEZPIECZEŃSTWO CYWILNE, NIEMILITARNE)**
- **BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNE,**
- **BEZPIECZEŃSTWO GOSPODARCZE.**

(W ISTOCIE MOŻNA TEŻ MÓWIĆ O BEZPIECZEŃSTWIE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM, A W TYM O SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM WSPARCIU BEZPIECZEŃSTWA).

Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

CD.

W RAMACH DZIEDZIN BEZPIECZEŃSTWA MOŻNA WYODRĘBNIĆ – ZGODNIE Z PRZYJĘTĄ W POLSCE STRUKTURĄ DZIAŁALNOŚCI PAŃSTWOWEJ, OBEJMUJĄCĄ SZEREG DZIAŁÓW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ – **SEKTORY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO, TAKIE JAK:**

- **DYPLOMACJA NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA,**
- **WOJSKOWOŚĆ,**
- **WYWIAD I KONTRWYWIAD,**
- **BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE,**
- **RATOWNICTWO,**
- **BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNE (W TYM NP. OCHRONA DZIEDZICTWA, EDUKACJA NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA, MEDIA W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA),**
- **BEZPIECZEŃSTWO GOSPODARCZE (W TYM NP. ENERGETYCZNE, FINANSOWE, INFRASTRUKTURALNE).**

Z ISTOTY BEZPIECZEŃSTWA ZINTEGROWANEGO WYNIKA TAKŻE WYSTĘPOWANIE TRANSSEKTOROWYCH /TRANSDZIAŁOWYCH/ OBSZARÓW BEZPIECZEŃSTWA, JAK NP. CYBERBEZPIECZEŃSTWO.

Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

PODSTAWOWE WARTOŚCI SKŁADAJĄCE SIĘ NA BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE PODLEGAJĄCE OCHRONIE

- **PRZETRWANIE PAŃSTWA, NARODU;**
- **INTEGRALNOŚĆ TERYTORIALNA;**
- **NIEZALEŻNOŚĆ POLITYCZNA;**
- **JAKOŚĆ ŻYCIA (STANDARD ŻYCIA, SZCZEBEL ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO, ZAKRES PRAW I SWOBÓD OBYWATELSKICH, SYSTEM KULTURALNY, STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO, MOŻLIWOŚCI I PERSPEKTYWY DALSZEGO ROZWOJU) (*J. Kukulka, R. Zięba*).**

INTERESY ŻYWOTNE

terytorium

Zachowanie
terytorium
państwa

ludność

Przetrwanie narodu,
tożsamość narodowa
i państwowa

władza

Zachowanie
suwerennej
władzy

WAŻNE INTERESY

historycznie, czasowo, sytuacyjnie, przedmiotowo i podmiotowo zmienne

STYL I JAKOŚĆ ŻYCIA

PERSPEKTYWY ROZWOJU

PRAWA I SWOBODY OBYWATELSKIE

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY

BEZPIECZNE ŚRODOWISKO NATURALNE

MINIMALIZACJA ZAGROŻEŃ ŻYCIA, ZDROWIA I MIENIA

INNE (ISTOTNE) INTERESY

Hierarchia interesów bezpieczeństwa narodowego

BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE

INTERESY ŻYWOTNE

WAŻNE INTERESY

INNE (ISTOTNE) INTERESY

Bezpieczeństwo polityczne

Bezpieczeństwo militarne

Bezpieczeństwo ekonomiczne

Bezpieczeństwo społeczne

Bezpieczeństwo kulturowe

Bezpieczeństwo ideologiczne

Bezpieczeństwo ekologiczne

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo powszechnie

Inne*

*inne: bezpieczeństwo informacyjne, porządek konstytucyjny

INTERESY NARODOWE W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA

- **DYSPONOWANIE SKUTECZNYM NARODOWYM POTENCJAŁEM BEZPIECZEŃSTWA ZAPEWNIAJĄCYM GOTOWOŚĆ I ZDOLNOŚĆ DO ZAPOBIEGANIA ZAGROŻENIOM, W TYM ODSTRASZANIA, OBRONY I OCHRONY PRZED NIMI ORAZ LIKWIDOWANIA ICH NASTĘPSTW;**
- **SILNA POZYCJA MIĘDZYNARODOWA POLSKI I CZŁONKOSTWO W WIARYGODNYCH SYSTEMACH BEZPIECZEŃSTWA MIĘDZYNARODOWEGO;**
- **OCHRONA INDYWIDUALNA I ZBIOROWA OBYWATELI PRZED ZAGROŻENIAMI DLA ICH ŻYCIA I ZDROWIA ORAZ PRZED NARUSZENIEM, UTRATĄ LUB DEGRADACJĄ ISTOTNYCH DLA NICH DÓBR (MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH);**
- **ZAPEWNIENIE SWOBODY KORZYSTANIA PRZEZ OBYWATELI Z WOLNOŚCI I PRAW, BEZ SZKODY DLA BEZPIECZEŃSTWA INNYCH OSÓB I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA ORAZ ZAPEWNIENIE TOŻSAMOŚCI NARODOWEJ I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO;**
- **ZAPEWNIENIE TRWAŁEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU POTENCJAŁU SPOŁECZNEGO I GOSPODARCZEGO PAŃSTWA, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OCHRONY ŚRODOWISKA NATURALNEGO ORAZ WARUNKÓW ŻYCIA I ZDROWIA LUDNOŚCI JAKO PODSTAWY BYTOWANIA.**

Strategia bezpieczeństwa narodowego RP - 2014

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE

WYRAŻA WŁAŚCIWE KAŻDEMU NARODOWI, KAŻDEMU PAŃSTWU, PRAGNIENIE BYCIA ZABEZPIECZONYM W RAZIE AGRESJI I OPIERA SIĘ NA POSIADANEJ PRZEZ PAŃSTWO PEWNOŚCI, ŻE NIE BĘDZIE ZAATAKOWANE LUB, ŻE W PRZYPADKU ATAKU, OTRZYMA NATYCHMIASTOWĄ I SKUTECZNĄ POMOC ZE STRONY INNYCH PAŃSTW (*Dictionnaire Diplomatique*)

STAN, W KTÓRYM ZAKAZY I HAMULCE WOBEC PROWADZENIA WOJNY SĄ SILNIEJSZE NIŻ BODŹCE; HAMULCE TE ODDZIAŁUJĄ Z RÓWNĄ SIŁĄ NA WSZYSTKIE STRONY KAŻDEGO SPORU, KTÓREGO PRZEDMIOTEM SĄ AMBICJE I IDEOLOGIE PAŃSTW (*Alastair Buchan*)

STAN ZAPEWNIAJĄCY PAŃSTWOM WOLNOŚĆ OD NAPAŚCI MILITARNEJ, PRESJI POLITYCZNEJ CZY PRZYMUSU GOSPODARCZEGO, A TYM SAMYM STWARZAJĄCY MOŻLIWOŚCI ICH SWOBODNEGO ROZWOJU (*Study on Concepts ... ONZ*);

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE

STANOWI ZESPÓŁ WARUNKÓW, NORM I MECHANIZMÓW, KTÓRE ZAPEWNIAJĄ KAŻDEMU PAŃSTWU (DANEGO SYSTEMU MIĘDZYNARODOWEGO CZY REGIONU) POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA I MOŻLIWOŚCI NIEZAGROŻONEGO ISTNIENIA ORAZ ROZWOJU BEZ NACISKÓW Z ZEWNĄTRZ (*R. Zięba*)

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE OKREŚLIĆ MOŻNA JAKO WARTOŚĆ, ALE ZARAZEM WARUNKI ZAPEWNIAJĄCE NIE TYLKO PRZETRWANIE NARODÓW, PAŃSTW I OGÓLEM SPOŁECZNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ, LECZ TAKŻE OCHRONĘ ICH POZOSTAŁYCH ZASADNICZYCH WARTOŚCI, DO KTÓRYCH NALEŻĄ, ALE ZARAZEM SĄ DETERMINANTAMI, SWOBODNY ROZWÓJ I POKOJOWA WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA. WARUNKI TE ODNIEŚĆ NALEŻY KOMPLEKSOWO DO WIELU DZIEDZIN ŻYCIA SPOŁECZNEGO I STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH (PŁASZCZYZNY: POLITYCZNA, MILITARNA, EKONOMICZNA, SOCJALNA, ETNICZNA, EKOLOGICZNA, HUMANITARNA I INNE)

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE JEST POJĘCIEM ZBIORCZYM, ZŁOŻONYM, NA KTÓRE SKŁADAJĄ SIĘ ŚRODKI I INSTYTUCJE BEZPIECZEŃSTWA:

1. **WOJSKOWEGO** (ŚRODKI KONTROLI ZBROJEŃ, ROZBROJENIA, BUDOWY ZAUFANIA, SAMOOBRONY ITD.),
2. **POLITYCZNEGO** (ŚRODKI POKOJOWEGO ROZSTRZYGANIA SPORÓW, „ROZBROJENIA MORALNEGO”, POKOJOWEGO WSPÓLISTNIENIA, UKŁADY REGIONALNE, SANKCJE, ŚRODKI KONTROLI PRZEZ UJAWNIANIE ITD.),
3. **EKONOMICZNEGO** (ŚRODKI I INSTYTUCJE NOWEGO MIĘDZYNARODOWEGO ŁADU EKONOMICZNEGO, ELIMINACJI BARIER, WZMOCNIENIA WYMIANY HANDLOWEJ, BUDOWY ZAUFANIA EKONOMICZNEGO, WALKI Z PROTEKCJONIZMEM ITD.),
4. **KULTURALNO-CYWILIZACYJNEGO** (ŚRODKI I INSTYTUCJE ROZWIJANIA TOŻSAMOŚCI NARODOWEJ, DZIEDZICTWA KULTURALNEGO, KONCEPCJI WSPÓLNEGO DZIEDZICTWA LUDZKOŚCI, PRAW CZŁOWIEKA, PACYFISTYCZNA DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI, LUDZI DOBREJ WOLI, RELIGII, WYZNAŃ, ŚRODKI I INSTYTUCJE BUDOWY POKOJOWEJ ŚWIADOMOŚCI ITD.)

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

TO CELOWA I ZORGANIZOWANA DZIAŁALNOŚĆ UPOWAŻNIONYCH ORGANÓW PAŃSTWA, ZMIERZAJĄCA DO STAŁEGO ZAPEWNIENIA OPTYMALNEGO BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO, A TAKŻE CZĘSTO RÓWNOCZEŚNIE BEZPIECZEŃSTWA MIĘDZYNARODOWEGO.

OPIERA SIĘ NA OKREŚLONEJ KONCEPCJI (DOKTRYNIE) BEZPIECZEŃSTWA, A JEST REALIZOWANA SPOSOBAMI I ŚRODKAMI DANEJ POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

PROWADZONA PRZEZ PAŃSTWA POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA OBEJMUJE DZIAŁANIA JEDNOSTRONNE ORAZ SKOORDYNOWANE Z INNYMI PAŃSTWAMI, STOSUJĄC ROZMAITE ŚRODKI: POLITYCZNE, MILITARNE, GOSPODARCZE, IDEOLOGICZNE I INNE.

GENERALNIE, DZIAŁANIA TE OBEJMUJĄ: UMACNIANIE WŁASNYCH SIŁ, ZAWIERANIE SOJUSZY I AKTYWNOŚĆ NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA MIĘDZYNARODOWEGO.

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA MUSI ZAWSZE OPIERAĆ SIĘ NA SPECJALISTYCZNYCH ANALIZACH I PROGNOZACH, KTÓRE UWZGLĘDNIAJĄ W SPOSÓB REALISTYCZNY MOŻLIWE (DAJĄCE SIĘ PRZEWIDZIEĆ TAKŻE W DŁUGOOKRESOWEJ PERSPEKTYWIE) PESYMISTYCZNE WARIANTY ROZWOJU WYDARZEŃ.

DOKTRYNA BEZPIECZEŃSTWA

PROGRAM DZIAŁANIA PAŃSTWA ODNIESIONY DO KONKRETNÝCH WARUNKÓW POLITYCZNO-MILITARNÝCH I MAJĄCY DO SPEŁNIENIA OKREŚLONE ZADANIA W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA

PROGRAM DZIAŁANIA PAŃSTWA LUB GRUPY PAŃSTW (A NAWET ORGANIZACJI MIĘDZYPANSTWOWEJ) NA RZECZ SWEGO BEZPIECZEŃSTWA W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWÝCH, KTÓRE TO DZIAŁANIE DETERMINOWANE JEST GŁÓWNIĘ UWARUNKOWANIAMÍ GEOPOLITYCZNYMI, A SZERZEJ WYPADKOWĄ ODDZIAŁYWANIA NA SIEBIE TRZECH ZASADNICZYCH CZYNNIKÓW:

- **POLITYCZNO-TERYTORIALNEGO STATUS QUO;**
- **RYWALIZACJI, RÓŻNIC I SPRZECZNOŚCI INTERESÓW PAŃSTW (GŁÓWNIĘ MOCARSTW);**
- **GEOPOLITYKI I GEOSTRATEGII.**

DOKTRYNA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO – OFICJALNIE PRZYJĘTY PRZEZ KIEROWNICTWO PAŃSTWA SYSTEM ZAŁOŻEŃ I ZASAD DZIAŁANIA W DZIEDZINIE POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

STRATEGIA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

TEORIA I PRAKTYKA DZIAŁANIA PAŃSTWA, UKIERUNKOWANEGO NA OSIĄGNIĘCIE CELÓW ZAŁOŻONYCH W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA, UJMOWANYCH W SKALI OGÓLNEJ I MAJĄCYCH CHARAKTER DŁUGOFALOWY

DZIEDZINA STRATEGII NARODOWEJ, OBEJMUJĄCA TWORZENIE, PRZYGOTOWANIE I WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU PAŃSTWA DLA PRZECIWDZIAŁANIA WSZELKIM ZAGROŻENIOM JEGO BYTU I ROZWOJU

DOKTRYNA ODNOSI SIĘ PRZEDE WSZYSTKIM DO SFERY PROGRAMÓW POLITYCZNYCH, **A STRATEGIA** PRECYZUJE SPOSOBY OSIĄGANIA CELÓW PROGRAMOWYCH ZA POMOCĄ ŚRODKÓW MILITARNYCH, POLITYCZNYCH, EKONOMICZNYCH, PSYCHOLOGICZNYCH ITP.).

ISTOTA ZAGROŻEŃ

ZAGROŻENIE OZNACZA PEWIEN STAN PSYCHIKI LUB ŚWIADOMOŚCI WYWOŁANY POSTRZEGANIEM ZJAWISK, KTÓRE OCENIANE SĄ JAKO NIEKORZYSTNE LUB NIEBEZPIECZNE.

ODNOSI SIĘ ONO DO SFERY ŚWIADOMOŚCI DANEGO PODMIOTU (CZŁOWIEKA, GRUPY SPOŁECZNEJ, NARODU LUB NARODÓW)

JEST TO SYTUACJA, W KTÓREJ POJAWIA SIĘ ZWIĘKSZONE PRAWDOPODOBIENSTWO POWSTANIA STANU NIEBEZPIECZNEGO DLA OTOCZENIA, CZYLI STANU BRAKU BEZPIECZEŃSTWA *(zgodnie z terminologią stosowaną w AON)*

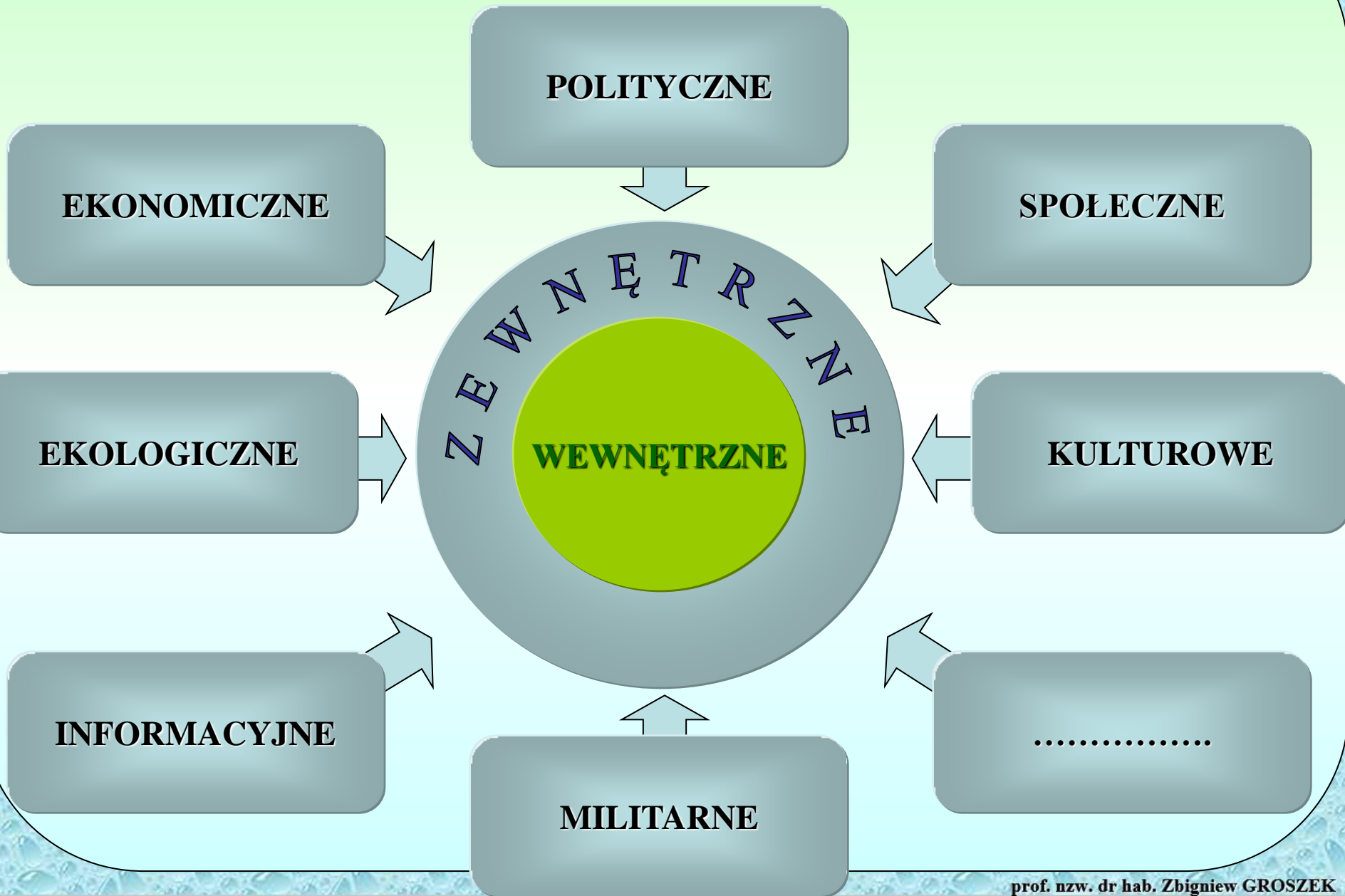
ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

TO TAKI SPLOT ZDARZEŃ WEWNĘTRZNYCH LUB W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH, W KTÓRYM Z DUŻYM PRAWDOPODOBIENSTWEM MOŻE NASTĄPIĆ OGRANICZENIE LUB UTRATA WARUNKÓW DO NIEZAKŁÓCONEGO BYTU I ROZWOJU WEWNĘTRZNEGO, BĄDŹ NARUSZENIE LUB UTRATA SUWERENNOŚCI PAŃSTWA ORAZ JEGO PARTNERSKIEGO TRAKTOWANIA W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH - W WYNIKU ZASTOSOWANIA PRZEMOCY POLITYCZNEJ, PSYCHOLOGICZNEJ, EKONOMICZNEJ, MILITARNEJ ITP. (S. Dworecki)

JEST TAKIM RODZAJEM ZAGROŻENIA, W KTÓREGO WYNIKU ISTNIEJE ZWIĘKSZONE PRAWDOPODOBIENSTWO NARUSZANIA INTERESÓW TEGOŻ PAŃSTWA, NARODU.

TO MOŻLIWOŚĆ POWSTANIA TAKIEJ SYTUACJI, W KTÓREJ SPOŁECZEŃSTWO (PAŃSTWO) NIE MA WARUNKÓW DO SWEGO BYTU I ROZWOJU LUB SĄ ONE W ISTOTNYM STOPNIU OGRANICZONE (R. Wróblewski)

RODZAJE ZAGROŻEŃ

ZAGROŻENIE POLITYCZNE

STAN, W KTÓRYM NASILAJĄ SIĘ **DZIAŁANIA ZORGANIZOWANYCH GRUP SPOŁECZNYCH (POLITYCZNYCH) UNIEMOŻLIWIAJĄCYCH** WYPEŁNIANIE PRZEZ PAŃSTWO JEGO GŁÓWNYCH FUNKCJI, A PRZEZ TO OSŁABIAJĄCE LUB NIWECZĄCE DZIAŁANIA ORGANÓW LUB INSTYTUCJI REALIZUJĄCYCH CELE I INTERESY NARODOWE.

MOŻE ONO POWSTAĆ W WYNIKU PLANOWYCH I ORGANIZOWANYCH MANIPULACJI LUB OPÓŹNIONYCH I ZANIECHANYCH DZIAŁAŃ, KTÓRE PROWADZĄ DO OBALENIA LEGALNYCH WŁADZ, NARUSZENIA RACJI STANU, INTERESÓW NARODOWYCH I PRAWORZĄDNOŚCI CZY PODWAŻENIA POZYCJI MIĘDZYNARODOWEJ PAŃSTWA.

ZAGROŻENIE EKONOMICZNE

DOTYCZĄ PROBLEMATYKI PRODUKCJI, WYMIANY I ROZDZIAŁU RÓŻNYCH DÓBR W PAŃSTWIE ORAZ RACJONALNEGO NIMI DYSPONOWANIA DLA POMNAŻANIA OGÓLNEGO DOBROBYTU.

CZĘSTO SĄ ONE IDENTYFIKOWANE I UTOŹSAMIANE JAKO ZAGROŻENIA GOSPODARCZE.

OBEJMUJĄ FINANSE PAŃSTWA, PROCES PRODUKCJI, HANDEL I DOSTĘP DO SUROWCÓW, W SZCZEGÓLNOŚCI ENERGETYCZNYCH.

ZAGROŻENIE SPOŁECZNE

ZAWIERA W SOBIE WSZYSTKIE PRZYPADKI **ODNOSZĄCE SIĘ DO NIEBEZPIECZEŃSTWA UTRATY ŻYCIA I ZDROWIA, TOŻSAMOŚCI NARODOWEJ I ETNICZNEJ** POSZCZEGÓLNYCH SPOŁECZNOŚCI ORAZ BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO I PUBLICZNEGO.

WYNIKA TO Z WYRÓŻNIANYCH CECH KAŻDEGO SPOŁECZEŃSTWA, JAKIM JEST ODREBNOŚĆ OD INNYCH ZBIOROWOŚCI, WZAJEMNE ODDZIAŁYWANIA POMIĘDZY JEGO CZŁONKAMI, WSPÓLNE TERYTORIUM, INSTYTUCJE, SPOSÓB KOMUNIKOWANIA SIĘ, PODOBIENSTWO WARUNKÓW ŻYCIA, PODZIAŁ PRACY, NORMY I WZORCE POSTĘPOWANIA.

ZAGROŻENIE EKOLOGICZNE

ODNOSI SIĘ DO FUNKCJONOWANIA ŻYWEJ PRZYRODY ORAZ WARUNKÓW ŻYCIA CZŁOWIEKA W TYM ŚRODOWISKU I TRWAŁEGO ROZWOJU NARODU.

ZAGROŻENIE TO MOŻE WYWOŁAĆ DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA (ANTROPOMORFICZNE) I CZYNNIKI NATURALNE (NIEANTROPOMORFICZNE).

DEFINIOWANE JEST JAKO RODZAJ ZAGROŻENIA, W WYNIKU KTÓREGO MOŻE NASTĄPIĆ NIEBEZPIECZEŃSTWO DLA ISTOT ŻYWYCH, NA SKUTEK ZMIANY ŚRODOWISKA NATURALNEGO.

ZAGROŻENIE MILITARNE

JEST SPECYFICZNYM (SKRAJNYM) RODZAJEM ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA I JEST DEFINIOWANE JAKO "**POSTAWA**" I (ALBO) **ZDOLNOŚCI MILITARNE JEDNEGO PAŃSTWA LUB GRUPY PAŃSTW OCENIANE PRZEZ DANE PAŃSTWO (EWENTUALNIE GRUPĘ PAŃSTW) JAKO NIEBEZPIECZNE DLA JEGO SUWERENNOŚCI I INTEGRALNOŚCI TERYTORIALNEJ.**

WIAŻE SIĘ ONO ZAWSZE Z **UŻYCIEM SIŁ ZBROJNYCH** UWAŻANYCH ZA NARZĘDZIE OSIĄGANIA CELÓW POLITYKI.

ŹRÓDŁA ZAGROŻEŃ

IMMANENTNE WŁAŚCIWOŚCI
SYSTEMÓW (ORGANIZMÓW)
SPOŁECZNYCH, SPRZECZNOŚCI
I KONFLIKTY SPOŁECZNE

POLITYKA I JEJ NARZĘDZIA -
CELE POLITYCZNE I SPOSOBY
ICH REALIZACJI

DYSPROPORCJE ROZWOJOWE

DYSPROPORCJA POTENCJAŁÓW
MILITARNYCH

Środowisko bezpieczeństwa – zewnętrzne i wewnętrzne, militarne i niemilitarne (cywilne) warunki bezpieczeństwa (warunki realizacji interesów danego podmiotu w dziedzinie bezpieczeństwa i osiągnięcia ustalonych przezeń celów w tym zakresie), charakteryzowane przy pomocy czterech podstawowych kategorii, jakimi są: szanse, wyzwania, ryzyka i zagrożenia.

Szanse bezpieczeństwa – niezależne od woli podmiotu okoliczności (zjawiska i procesy w środowisku bezpieczeństwa) sprzyjające realizacji interesów oraz osiągnięciu celów podmiotu w dziedzinie bezpieczeństwa.

Wyzwania bezpieczeństwa – sytuacje problemowe generujące dylematy decyzyjne, przed jakimi stoi podmiot w rozstrzyganiu spraw bezpieczeństwa. Niewłaściwie zaadresowane lub niepodjęte wyzwania bezpieczeństwa mogą w efekcie przekształcić się w realne zagrożenia bezpieczeństwa.

Ryzyka bezpieczeństwa – możliwości negatywnych dla danego podmiotu skutków własnego działania w sferze bezpieczeństwa.

Zagrożenia bezpieczeństwa – pośrednie lub bezpośrednie destrukcyjne oddziaływania na podmiot. Najbardziej klasyczny czynnik środowiska bezpieczeństwa; rozróżnia się zagrożenia potencjalne i realne; subiektywne i obiektywne; zewnętrzne i wewnętrzne; militarne i niemilitarne; kryzysowe i wojenne; intencjonalne i przypadkowe (losowe).